

BELGIE-BELGIQUE
P.B.
2600 BERCHEM
8/3615

Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw

vrijwilligerswe

Afzendadres:

Amerikalei 164

2000 Antwerpen

tel. 03-218 59 01

rkvrijwilligers

VSVw
cevlid

werkvrijwillige

rswe rkvrijwilli

tACTIEF

gerswe rkvrijwi

lligerswe rkvrij

driemaandelijks
februari - maart
april 2006

willigerswe rkv

jaargang 23

nummer 17

Afgiftekantoor: Berchem 1 - 2° afd.

Erkenningsnummer: P303095

open brief

wetsuitstel

vreemdelingen

rrijwilligerswe rkv

Vlaams Steunpunt
Vrijwilligerswerk vzw

VSVw
cev-lid

2

COLOFON

Redactiecomité:

Raf De Zutter: afgevaardigd beheerder, voorzitter
Eva Hambach, Hilde Wijnandt, Anne Adé

Ontwerp & Drukwerk:

Drukkerij Halewijn n.v. Antwerpen

Verantwoordelijke Uitgever:

Raf de Zutter
Gudrunlaan 14
1860 Meise

info@vsvw.be

www.vrijwilligersweb.be

www.vrijwilligerswerk.be

www.sam.be

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotocopie, microfilm, elektronisch of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Artikels zijn steeds welkom op ons redactie-adres:
Amerikalei 164 – 2000 Antwerpen of via: info@vsvw.be

Verschijnt vier maal per jaar.

Ondertekende artikels vallen onder de verantwoordelijkheid van de auteur en vertolken niet noodzakelijkerwijs de mening van het redactiecomité of van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw. De redactie behoudt zich het recht om artikels in te korten.

Lid worden of blijven in 2006

In opdracht van de Vlaamse overheid werken we voor en samen met kleine en grote organisaties, het Brussels en de Provinciale Steunpunten Vrijwilligerswerk, de Koning Boudewijnstichting en de overheid, om het vrijwilligerswerk intersectoraal te versterken en te ondersteunen.

Vanuit deze centrale positie ontwikkelen we de nodige expertise om allerhande initiatieven te realiseren en projecten te coördineren, om de positie en de waardering van de vrijwilligers in de samenleving te verbeteren en om hen een stem te geven op beleidsniveau.

Dit recht van spreken, verwerven we door de leden die we vertegenwoordigen. **Daarom!**

Lidgelden 2006

- € 25,00 voor vrijwilligersorganisaties zonder subsidies (1 tijdschrift)
- € 25,00 voor niet-vrijwilligersorganisaties die graag op de hoogte blijven (1 ex. *)
- € 50,00 voor gesubsidieerde organisaties met 1 of 2 voltijdse personeelsleden (2 ex. *)
- € 75,00 voor gesubs. vrijwilligersorganisaties met 3 tot 6 voltijdse personeelsleden (4 ex. *)
- € 100,00 voor gesubs. vrijwilligersorganisaties met 7 tot 10 voltijdse personeelsleden (6 ex. *)
- € 250,00 voor grote gesubsidieerde organisaties met meer dan 10 voltijdse personeelsleden (10 tijdschriften*)

*u moet ons evenveel namen van mensen of diensten meedelen, anders kunnen wij u geen correcte service beloven.

Individuele abonnementen op **tACTIEF** worden uitsluitend voorbehouden aan individuen.

Een jaarabonnement kost hen € 10,00 waarvoor geen factuur wordt opgemaakt.

Via hilde.wijnandt@vsvw.be kan u zich inschrijven. Betalen mag op rek.nr. 411-8057901-16.

Factuur enkel op aanvraag.

Open brief

aan de Federale Ministers en Parlementsleden

EVA HAMBACH

Geachte,

In tijden van verkiezing prijst ook u de vrijwilliger. Hij of zij levert immers een bijzondere bijdrage tijdens uw verkiezingscampagne: zorgt voor het bussen van folders, voor het smeren van broodjes tijdens of na de verkiezingsdag, Vrijwilligerswerk is letterlijk en figuurlijk onbetaalbaar, onmisbaar voor de solidariteit in de samenleving, en zo verder.

Het vrijwilligerswerk heeft meer nodig dan paaiende woorden alleen. Het vraagt om wettelijk vastgelegde waardering en bescherming. De wet betreffende de rechten van de vrijwilliger is voor ons een cruciaal instrument om op dit vlak vooruitgang te boeken.

We zijn er niet over te spreken dat de wet is uitgesteld. Voor dat uitstel hoorden we drie argumenten. Ten eerste stelden de parlementsleden dat het werkveld onvoldoende was geïnformeerd. Dat lijkt ons een nogal losse stelling die niet op aantoonbare feiten steunt. Sectoren, federaties, organisaties, steunpunten vrijwilligerswerk volgen de ontwikkelingen op de voet en informeren het werkveld consequent. Spijtig genoeg is dit geen sinecure vermits de wet een aantal vage punten bevat en daarenboven om 'veel te veel' uitvoeringsbesluiten vraagt. De 'hete aardappel' doorspelen aan het werkveld is echter niet correct.

Daarmee belanden we bij het tweede argument: het feit dat de uitvoeringsbesluiten nog niet klaar zijn. Slechts een periode van zes maanden voorzien voor de 8-tal ministers en/of staatssecretarissen die moeten instaan voor deze uitvoeringsbesluiten (tussen stemming van de wet en inwerkingtreding) was misschien een iets té krappe timing. Toch neemt dit niet weg dat u, als uitvoerende macht, wist dat deze wet op komst was. U had erop kunnen anticiperen en meteen aan de slag gaan.

Daarenboven moesten de parlementsleden, vanuit hun politieke ervaring, beter weten. Zij hadden beter meteen de raad van de Hoge Raad voor Vrijwilligers opgevolgd, nl. 'las een overgangperiode van één jaar in'. Dat had u een storm van protest kunnen besparen. We hekelen hierbij ook dat de parlementsleden zelf schromelijk laat vaststelden dat er amper uitvoeringsbesluiten in de pijplijn zaten. Dat pas half december ontdekken, is een staaltje van absurd surrealisme.

Een derde argument zou zijn dat de verzekeringssector nog 'niet klaar' was. Klaar voor wat? Om een degelijk en vrijwilligersvriendelijk verzekeringsvoorstel uit te werken?

Of eerder om de wetteksten ten gronde uit te spitten om zich nogmaals tegen de opgelegde verzekeringsplicht (buitencontractuele) Burgerrechtelijke Aansprakelijkheid te keren? Ook deze sector wist dat de wet eraan kwam. Werden ze al niet gehoord tijdens de voorbereidende werkzaamheden van 2001?

We manen u allen aan om niet te blijven stilstaan en onmiddellijk werk te maken van de uitvoeringsbesluiten. Het werkveld heeft recht op een degelijke regeling die bovendien transparant is en geen resultante van allerlei spelletjes en achterhoedegevechten.

4

De betrokken ministers dienen ervoor te zorgen dat de afgesproken timing (half april) gerespecteerd wordt. We verwachten van de betrokken ministers en staatssecretarissen dat het werkveld niet enkel geïnformeerd wordt over de stand van zaken maar ook betrokken bij de invulling van deze uitvoeringsbesluiten. Het werkveld is voorbereid, heeft argumenten én documentatie in handen én expertise ter beschikking om kwalitatief hoogstaand advies in te brengen. We rekenen er op dat elke minister en staatssecretaris deze kennis valideert.

Wat betreft het arbeidsrecht, vraagt het vrijwilligerswerk geen betutteling maar een soepele toepassing (waar nodig) van het arbeidsrecht op het vrijwilligerswerk. Voor de mensen die afhankelijk zijn van een vervangingsinkomen, vragen we waterdichte garanties. Het vrijwilligerswerk moet voor hen een positieve opportuniteit zijn, geen bron van eventuele sanctie of achteruitgang. Ook voor het verrichten van vrijwilligerswerk door vreemdelingen, is een oplossing dringend nodig.

Inzake 'aansprakelijkheid en verzekeringen' zullen we niet accepteren dat enkel het verzekeringstechnisch advies vanuit de verzekeringssector doorslaggevend zal zijn voor de concrete invulling van de verzekeringsplicht of voor het bepalen van minimum garantiëvoorwaarden. We rekenen er op dat zowel de Minister van Economische zaken als de verzekeringssector hun volle sociale verantwoordelijkheid opnemen. De wet moet een maximale bescherming bieden voor vrijwilligers, waar zij ook actief zijn, in welk soort organisatie ze zich ook engageren. Een 'geïndividualiseerde' oplossing voor een engagement dat per definitie een collectieve dimensie heeft, zullen we niet tolereren.

De parlementsleden dragen we op het parlementair initiatief dat zijzelf op gang hebben getrokken, onverwijld en permanent verder te zetten. Het is hun taak om de uitvoerende macht op de hielen te zetten én oog te hebben voor de verzuchtingen van het werkveld. Als volksvertegenwoordigers dienen ze het standpunt van het werkveld met verve te verdedigen. Het is immers de bedoeling met deze wet een antwoord te bieden aan een vraag die al jarenlang opborrelt vanuit het vrijwilligerswerk zelf. Dat de meest betrokkenen tevreden kunnen zijn met het resultaat, is een minimale vereiste.

Vanuit het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw en de Hoge Raad voor Vrijwilligers worden de ontwikkelingen nauwgezet opgevolgd. Deze wet moet voor ons een stap zijn naar méér erkenning, bescherming én ondersteuning. We hebben recht op een degelijke en kwalitatief sterke wet. Met minder nemen we geen genoegen.

Hoogachtend,

Vlaams Steunpunt Vrijwilligers vzw

Uitvoeringsbesluiten

wet

EVA HAMBACH

en vraagtekens

5

*De wet betreffende de rechten van de vrijwilliger is uitgesteld!
Tot 1 augustus 2006.*

Het doel van dit uitstel is dat er voldoende tijd rest om de uitvoeringsbesluiten uit te werken. Want, hoewel een aantal politieke bronnen stelt dat de wet perfect van kracht kan worden zonder die uitvoeringsbesluiten, zijn het net die teksten die voor verheldering, ja zelfs in een aantal gevallen dienen te zorgen voor de rechtszekerheid van de vrijwilligers.

Wie moet dergelijke uitvoeringsbesluit en in elkaar steken?

De uitvoeringsbesluiten m.b.t. deze wet, moeten via verschillende ministers worden uitgewerkt, afhankelijk van het onderwerp zelf en het bevoegdheidssterrein van elke minister. Zo zal het minister Demotte zijn die de uitvoeringsbesluiten m.b.t. vrijwilligerswerk en sociale zekerheid (o.a. cumulatie kostenvergoedingen en vervangingsuitkeringen) uitwerkt, verwachten we van de Minister van Arbeid een goed uitvoeringsbesluit omtrent vrijwilligerswerk en de toepasselijkheid van het arbeidsrecht, van de Minister van Economie de gevraagde minimumgarantievoorwaarden m.b.t. de in de wet opgenomen verzekeringsplicht t.a.v. vrijwilligers voor hun vrijwilligers.

Vanzelfsprekend zal de minister zelf niet in de pen kruipen om deze besluiten te ontwerpen. Dat doet de administratie (vaak nauw) samen met het kabinet. Een aantal uitvoeringsbesluiten die in relatie staan tot de sociale zekerheid zitten al in de pijplijn. Voor de anderen is het nog afwachten.

Parlementaire acties

Het is aan het parlement (wetgevende macht) om controle uit te oefenen op de regering (uitvoerende macht). Op basis van een parlementaire vraag

(dec.'05/jan.'06) werd duidelijk was dat de vereiste uitvoeringsbesluiten vertraging hadden opgelopen. Er zou nu volgende timing zijn vooropgesteld:

- Minister Demotte geeft half maart 2006 een stand van zaken betreffende het uitvoeringsbesluit inzake de verzekeringsthematiek.
- Minister Demotte vraagt tegen half april een stand van zaken op aan de collega-ministers betreffende de stand van zaken van de overige uitvoeringsbesluiten en zal dan ook aankondigen hoe ver hijzelf gevorderd is met zijn eigen uitvoeringsbesluiten.
- Hierover zal Minister Demotte het Parlement inlichten.

De bedoeling is dat de uitvoeringsbesluiten zeker tegen half mei 2006 uitgewerkt én gepubliceerd zijn, zodat het werkveld voldoende tijd krijgt om zich over de juiste inhoud en draagwijdte te informeren.

De Hoge Raad voor Vrijwilligers

De Hoge Raad voor Vrijwilligers is vragende partij om bij dit besluitvormingsproces betrokken te worden. De uitvoeringsbesluiten geven immers richting en interpretatie aan de wet betreffende de rechten van de vrijwilliger, en zijn als dusdanig even cruciaal als de wettekst zelf.

Of er voldoende tijd is om effectief advies te vragen aan de Hoge Raad voor Vrijwilligers, is maar de vraag.

Het werkveld gromt en rommelt

We vangen steeds meer signalen op vanuit verschillende sectoren, organisaties en vrijwilligers zelf, dat de situatie vandaag absoluut verwarrend is en blijft. Het moeizame beleidsproces om het vrijwilligerswerk een transparant en beschermend wettelijk

kader te bieden, wekt frustraties en onbegrip op. De beleidsmakers riskeren dat er vanuit het werkveld reacties komen, en dat de positieve stemming na de goedkeuring van de wet wel eens zou kunnen omslaan in een negatieve spiraal, een afwijzen zelfs van de wettelijke regeling door diegenen voor wie ze oorspronkelijk bedoeld was.

Dergelijke evolutie zou nefast zijn.

We kunnen in dit tijdschrift niet anders dan beamen dat er teveel onduidelijkheden en interpretatiemogelijkheden in de wet zitten.

Dat is niet nieuw, we hebben ze eerder al gesignaleerd!

- **Onduidelijkheden in de definitie zelf**

We stellen vanuit het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw dat bestuursvrijwilligers ook vrijwilligers zijn. Anders zouden die duizenden en duizenden vrijwilligers actief in een lokale afdeling en/of bestuur plots uit de boot vallen. We blijven bij dit standpunt (cfr. Antwoord op parlementaire vraag van Min. Demotte op 19/10/2005 waarbij deze stelling bevestigd wordt); maar wat als een bestuurslid een grote organisatie runt, een mandaat heeft om een personeelsbeleid te voeren, beslist over aanzienlijke financiële transacties? Kan deze specifieke groep ook nog als 'bestuurder' worden aanschouwd zoals we bedoelen? Welke zijn de consequenties op het vlak van de verzekeringen en de aansprakelijkheid?

Daarenboven stelt de wet dat een persoon in dienstverband (werknemer, statutair aangestelde,...) wel vrijwilligerswerk mag doen als die activiteit grondig verschilt van de activiteit die men uitvoert als vrijwilliger... Goed. Probleem stelt zich echter m.b.t. de behandeling van deze 'werknemers-vrijwilligers': m.b.t. de aansprakelijkheid (wie kan bewijzen dat de werknemer in dat specifieke geval opereerde als vrijwilliger?), m.b.t. het recht op kostenvergoedingen (volgens de letter van de wet kunnen kostenvergoedingen, maar niet elke officiële instantie is het daarmee eens?), ...

- **Discussie over de organisatienota**

Wat is het statuut nu van deze organisatienota? Ze mag niet 'overeenkomst' genoemd worden' maar ze is wel verplicht? Wat is de draagwijdte van die nota dan? Hoe kan eenzelfde instrument, afhankelijk van de rechtspersoon, verschillende functies opnemen én verschillende consequenties met zich brengen (zie tekst verder)? Hoe moet die organisatienota bezorgd worden? Volstaat een organisatienota op de website om aan deze plicht te voldoen? Hoe kan een organisatie dan bewijzen dat de individuele vrijwilliger er weet van heeft?

De praktijk is erg gevarieerd.

Er zijn tal van organisaties (vooral in de welzijns- en gezondheidssector) waar de zogenaamde 'vrijwilligersovereenkomst' ingeburgerd is. In andere sectoren (jeugd, socioculturele sector) gebeurt het engagement eerder op informele (mondelijke basis) en dreigt dergelijke organisatienota onnodige kopzorgen op te leveren. In de feitelijke vereniging betekent ze weer een bevestiging van het 'vrijwilligerschap': en biedt de nodige bescherming voor wie als vrijwilliger actief is. Maar zelfs in dit geval ontbreken dan een aantal essentiële elementen (datum, omschrijving van het vrijwilligerswerk,...).

- **Discussie over het arbeidsrecht**

In het advies van de Hoge Raad voor Vrijwilligers t.a.v. het wetsvoorstel werd gepleit voor volgende formulering: 'het arbeidsrecht is niet van toepassing op het vrijwilligerswerk behalve voor de gestelde uitzonderingen'. Vrijwilligerswerk kan op een aantal vlakken niet gelijk gesteld worden met betaalde arbeid (waar een stringent systeem van bescherming van werknemers geen overbodige luxe is); wat niet betekent dat vrijwilligers geen bescherming verdienen of moeten genieten. Toch is het geen goede zaak om het vrijwilligerswerk zomaar in een systeem te steken dat in essentie vanuit een andere rationaliteit vertrekt dan het vrijwilligerswerk zelf.: soepelheid, zelf grenzen afbakenen,... Indien de wetgever van oordeel is dat het vrijwilligerswerk zich in het privé-leven van de vrijwilliger afspeelt, heeft dit immers ook tot consequentie dat men zich binnen deze context wat vrijer kan bewegen.

- **De aansprakelijkheid en de verzekeringen**

De wetgever heeft met de Wet houdende Diverse bepalingen (de programmawet) een aantal wijzigingen aangebracht in de wet betreffende de rechten van de vrijwilliger, vanuit het oogpunt van 'verduidelijking'.

Toch merken we dat in de gewijzigde artikels (zie verder in dit nummer) m.b.t. verzekeringen en aansprakelijkheid meer verwarring werd gecreëerd. De intentie van de wetgever om de vrijwilliger maximaal te beschermen, is niet terug te vinden in de tekst. Daarenboven merken we dat de verzekeringssector haar invloed wil doen gelden en poogt mee te bepalen hoe het uitvoeringsbesluit geformuleerd zal worden. Of de organisaties en vrijwilligers daarvan beter worden blijft de vraag.

Wat doet het werkveld zelf?

Het lijkt of het werkveld er als brave lammetjes bij zit en ernaar staat te kijken. Indien dit de opvatting is in het werkveld, zetten we die hier meteen weer recht.

Vanuit de Hoge Raad voor Vrijwilligers wordt gepoogd om vat te krijgen op de verdere ontwikkeling van de wet. Rekeninghoudend met zijn eigen beperkingen natuurlijk: het is en blijft een adviesorgaan. Of de beleidsmakers hun advies volgen, valt buiten hun kracht. Ze kunnen enkel een oproep lanceren naar elke beleidsmaker, ongeacht het niveau, om hen voldoende middelen en mogelijkheden te geven om haar taken naar behoren uit te voeren én om de resultaten van het beslissingsproces ernstig te nemen.

Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw poogt zelf ook een vinger in de pap te hebben: daarvoor contacteren we verschillende organisaties en actoren om hen te sensibiliseren over de angelen in de wet. Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw heeft ook een aantal initiatieven genomen inzake de verzekeringsthematiek (zie verder).

Beter een slechte wet dan geen wet dan?

De wet betreffende de rechten van de vrijwilliger roept heel wat vraagtekens op. Het lijkt of iedereen wel het noorden kwijt raakt, en nu in deze wet dingen vindt die minder of niet gewenst zijn. Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw is geen blinde verdediger van deze wet. We zeggen dus zeker niet dat alles wat er in staat goed of fantastisch zou zijn. We denken wel dat het niet correct is om de hele regeling te kelderen omwille van bepaalde onduidelijkheden. Een gekelderde wet is immers geen wet. "Geen wet" betekent dat we het de komende jaren ook weer mogen vergeten een beschermende regeling voor vrijwilligers te krijgen.

Beter een slechte dan geen wet dan?

Nee. We denken dat het gehele werkveld er belang bij heeft om deze wet, met al haar imperfecties te laten werken, en dan ondertussen (zelfs meteen) te ijveren voor veranderingen in de bestaande tekst zelf. Dat is efficiënter dan het kind met het badwater weg te gooien.

Gezien dat we her en der toch een aantal verzuchtingen horen over wat in de wet staat, zetten we de chronologie kort op een rijtje. Dat verheldert wel een en ander.

- Het voormalige Platform voor Voluntariaat vzw (nu Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw) ijverde sinds de jaren '80 voor een beschermende regeling voor het vrijwilligerswerk: er werd dan gevraagd naar een wet, dan naar een mini-staatswet en tenslotte namen heel wat actoren in het werkveld (thans nog) het woord 'staatswet' in de mond.
- De bedoeling van de regeling was om een aantal knelpunten die zich geregeld voordeden in het vrijwilligerswerk, te regelen, nl.

- Wat is vrijwilligerswerk en wat is het niet?
- Wie kan vrijwilliger zijn?
- Mogen vrijwilligers kosten ontvangen?
- Mag iedereen vrijwilligerswerk doen of gelden er bepaalde regels voor bepaalde groepen mensen?
- Hoe zit het als de vrijwilliger een fout maakt: aansprakelijkheid en verzekeringen?
- Door het werk op het terrein, en binnen de Vlaamse Gemeenschap, zijn er een aantal regelingen getroffen (denk maar aan het decreet van 1994 m.b.t. het autonoom vrijwilligerswerk in de welzijns- en gezondheidssector, en andere decretale bepalingen in de sectoren sport, jeugd, milieu, socioculturele sector,...). In die regelingen (in de mate dat het zaken zijn waarover de Vlaamse Gemeenschap bevoegdheid heeft, worden de bezorgdheden van het werkveld toch enigszins gereflecteerd.
- In 1999 publiceerde de Koning Boudewijnstichting een naslagwerk (door prof. Van Buggenhout en Sarah D'hondt) omtrent het statuut van de vrijwilliger, waarbij de relatie tussen het vrijwilligerswerk en alle mogelijke rechtsdomeinen wordt gedefinieerd, gerelateerd aan het de wenselijkheid van eventuele regelingen voor het vrijwilligerswerk, ...
In dit werk wordt heel wat tekst gewijd o.m. aan de aansprakelijkheid, de definitie van het vrijwilligerswerk, de regels voor bepaalde groepen mensen, de kostenvergoedingen, de reikwijdte van het engagement (concept van vrijwilligersovereenkomst) en het arbeidsrecht.
- In 2001 (Internationaal Jaar van de Vrijwilliger) circuleerden twee wetsvoorstellen, die gesynthetiseerd werden tot 1 tekst. De tekst is niet gestemd geraakt in diezelfde legislatuur. Belangrijkste reden was dat het advies van de Nationale Arbeidsraad veel te lang op zich heeft

laten wachten. Het uiteindelijke advies is geen unaniem advies, dus er bestond en bestaat verdeeldheid binnen de NAR zelf m.b.t. de wet betreffende de rechten van de vrijwilligers (wat zich thans weer weerspiegelt in de discussie omtrent de toepassing van het arbeidsrecht?)

- Tijdens deze huidige legislatuur wordt het wetsvoorstel weer tevoorschijn gehaald. Het is op deze tekst dat verder gewerkt wordt (initiatief nieuw wetsvoorstel Van Gool e.a.).
- De Hoge Raad voor Vrijwilligers heeft als adviesorgaan een zeg op deze wettekst, en geeft heel wat voorstellen om de voorliggende tekst te verbeteren (o.a. de wettelijk vastgelegde verzekeringsplicht komt er onder druk van de Hoge Raad). **Dit advies van de Hoge Raad voor Vrijwilligers is niet op alle punten gevolgd. Het standpunt van de raad was een vrijwilligersvriendelijke regeling met een maximaal beschermend effect, en een minimum aan controle en/of betutteling. Niet alle adviezen van de Hoge Raad werden gevolgd.**
- Het wetsvoorstel betreffende de rechten van de vrijwilligers wordt in mei 2005 gestemd en verschijnt in het Belgisch Staatsblad.
- Met de stemming van de Wet houdende Diverse bepalingen (de programmawet) sluipen er nog een aantal wijzigingen in de wet, waarover het werkveld niet werd geraadpleegd!

In het algemeen kan echter gesteld worden dat wat er in de uiteindelijke wettekst staat, eigenlijk geen nieuw gegeven is maar een logisch vervolg op de werkzaamheden voordien vanuit het werkveld zelf. Dat neemt niet weg dat het werkveld voor een aantal regelingen een betere formulering, een juistere interpretatie, een vrijwilligersvriendelijkere invulling wilde.

De organisatienota

Zoals eerder geschreven (tACTIEF aug-okt. 2005) is dit een raar ding. Ze verwijst naar de idee die helder is uitgelegd in de studie van de Koning Boudewijnstichting dat het vrijwilligerswerk wel op **vrijwillige** basis gebeurt, maar niet **vrijblijvend** is, en dat er dus een engagement ontstaat tussen vrijwilliger en vrijwilligersorganisatie: beiden hebben rechten en plichten. Volgens de studie kan dergelijk engagement als 'overeenkomst' worden getypeerd (ongeacht of het om een mondelinge dan wel schriftelijk set aan afspraken gaat).

De wetgever wilde het begrip 'overeenkomst' niet hanteren (oorspronkelijk wetsvoorstel sprak van

mondelinge of schriftelijke overeenkomst, maar dit is niet weerhouden), en introduceerde het woord 'organisatienota'.

Over dit woord kan evenzeer gediscussieerd worden. Een organisatienota zou minder zwaar wegen als een overeenkomst. Daarenboven krijgt de organisatienota twee verschillende gedaanten aangemeten, afhankelijk van welk soort organisatie ze gebruikt. Laat ons deze beide dingen even verduidelijken.

- De organisatienota (met de vijf wettelijke verplichte vermeldingen) weerspiegelt de intentionele bedoeling niet meer: niemand beschouwt dergelijke nota als 'overeenkomst', maar eerder als keurslijf: de organisaties **moeten** ze opstellen, in sommige gevallen **moeten** vrijwilligers ze ondertekenen (van de organisatie).... Het idee om melding te maken van een wederzijds iets tussen organisatie en vrijwilliger verdwijnt. Dat leidt tot verwarring in het werkveld.
- De status van de organisatienota is onduidelijk: is het een overeenkomst? Als de organisatie ze gewoon aan de vrijwilligers zal 'bezorgen', zonder dat de vrijwilliger een vinger in de pap heeft mbt. de inhoud, of er afspraken in worden vastgelegd, kan het te beschouwen zijn als een 'inlichtingenfiche' van de organisatie. Niet meer dan dat. Als ze geïntegreerd wordt in een ruimere set van afspraken (of bvb. in de vereiste herenakkoorden decreet 1994) kan men wel weer van een soort overeenkomst spreken....
- Voor de organisatie met rechtspersoonlijkheid volstaat het de organisatienota 'te bezorgen'. Wat betekent dit woord 'bezorgen'? Aan elk individu? Als we de interpretatie van de wetgever volgen is die individuele overhandiging niet nodig. Oef! Minder ballast...tot puntje bij paaltje komt want dan moet de organisatie wel bewijzen dat de vrijwilliger de organisatienota kent?
- Wie stelt de organisatienota op als het gaat om een lokale afdeling van een koepelstructuur? De koepel voor alle lokale afdelingen? Doet men hiermee dan ook meteen een uitspraak over eventuele aansprakelijkheid? Of dient elke lokale afdeling een eigen organisatienota te hebben? **Ons inziens kan een koepel perfect een organisatienota opstellen, de wet verplicht immers de verplichte vermelding van vijf elementen (doelstelling, jur. statuut, verzekering BA en andere, eventuele kostenvergoedings, geheimhoudingsplicht) en die zijn voor alle lokale afdelingen die onder één koepel opereren, dezelfde (als de verzekering ook via een collectieve polis wordt geregeld). Indien dit niet het geval is, dient men aparte nota's op te stellen.**

- De status van de organisatienota wijzigt echter ingrijpend voor de organisatie zonder rechtspersoonlijkheid, de zogenaamde feitelijke vereniging. De organisatienota is dan meer dan een inlichtingenfiche: ze is namelijk het bewijsstuk dat iemand vrijwilliger is (en zodoende meer bescherming geniet, zie ook verder in deze tekst)

Het probleem van de wet is dat één concept verschillende dimensies krijgt, naargelang de toepassing ervan of de context waarbinnen het vrijwilligerswerk zich situeert. Dat is geen goede situatie omdat ze voor verwarring zorgt.

Het arbeidsrecht

De Hoge Raad voor Vrijwilligers wilde geen 'wilde toepassing' van alle regels uit het arbeidsrecht op het vrijwilligerswerk. Een volledige toepassing van het arbeidsrecht impliceert immers dat heel wat vrijwilligerswerk onmogelijk zou worden. Er werd gepleit voor een formulering (artikel 9) als 'het vrijwilligerswerk valt niet onder de toepassing van de arbeidswetgeving, behalve voor de via uitvoeringsbesluiten gestelde uitzonderingen'. De wetgever heeft dit advies niet gevolgd, waardoor de wet nu stelt dat de arbeidswetgeving van toepassing is, behalve voor de uitzonderingen die vermeld worden in een uitvoeringsbesluit. Dat houdt in dat elke vrijwilligersorganisatie de arbeidswetgeving moet toepassen voor haar vrijwilligers (o.a. overhandigen arbeidsreglement, verplichte zondagsrust,...).

Over de wenselijkheid van de toepassing van het arbeidsrecht bestaat nogal wat discussie. Aan de ene kant van het spectrum staan de verdedigers van de volledige toepassing van het arbeidsrecht, aan de andere kant diegenen die geen enkele toepassing willen. De knopen van de discussie zitten o.m. in volgende elementen:

- Het concept 'vrijwilligerswerk' op zich, het begrip 'werk' geeft het beeld dat er arbeid verricht zoals in de gewone arbeidscontext
- Het concept 'werken onder gezag'; de pleitbezorgers van een toepassing van het arbeidsrecht zien hierin het argument om dezelfde beschermingsregeling op vrijwilligers te doen werken; de tegenstanders stellen dat vrijwilligers niet werken onder gezag zoals in een arbeidsomgeving

Aan de ene kant zijn er **ontegensprekelijk vrijwilligers die onder het directe gezag van een organisatie en/of coördinator van vrijwilligerswerk**

aan de slag zijn (vb. in de verzorgingssector), maar daarnaast zijn heel wat vrijwilligers op een veel autonomere basis actief (in de socioculturele sector, milieu, ...). Men kan dus niet zomaar stellen dat vrijwilligers nooit of altijd onder gezag werken. Duidelijk is wel dat elke vrijwilliger actief is in opdracht van een organisatie (want als dat niet het geval is heeft de definitie van het vrijwilligerswerk geen inhoud meer, noch de beschermende aansprakelijkheidsregeling).

De vraag is echter of het arbeidsrecht in al z'n facetten toepast moet worden. We zijn van mening van niet. De vrijwilliger staat niet in eenzelfde verhouding tot zijn opdrachtgever als de werknemer tot zijn werkgever (waar er bovendien een economische relatie bestaat); de vrijwilliger is actief binnen zijn privé-leven, het vrijwilligerswerk is gebaseerd op een andere logica, kenmerkt zich door samenwerking, ... Toch volgen we de redenering van Prof. Van Buggenhout dat vrijwilligers ook m.b.t. specifieke aspecten bescherming moeten kunnen genieten via het arbeidsrecht (vb. maatregelen m.b.t. veiligheid, gezondheid en hygiëne op het werk, verbod op kinderarbeid...), wat niet wegneemt dat er zich zeker een aantal vrijstellingen opdringen.

De feitelijke verenigingen

- Feitelijke verenigingen bezitten geen rechtspersoonlijkheid. Toch kunnen ze optreden als organisator van vrijwilligerswerk. Op dat moment wordt de wet betreffende de rechten van vrijwilligers ook op hen van toepassing. In het werkveld horen we daar heel wat kritieken op. De verzekeringsplicht zou de dynamiek en activiteit in de kiem smoren, niemand nog aanzetten tot het verrichten van vrijwilligerswerk, ...
- Het VSVw krijgt effectief verschillende vragen van vrijwilligers actief in feitelijke verenigingen. We willen toch even de punten op de 'i' zetten. Binnen een feitelijke vereniging (die de som is van haar samenstellende delen, nl. de individuele leden) bestaat er geen beschermende rechtspersoon. Schade-eisen komen terecht op de hoofden van de individuele leden, die allen persoonlijk aansprakelijk gesteld kunnen worden (voor hun deel). Het is dus niet correct te stellen dat de wet plots het initiatief 'fnuikt': de individuele aansprakelijkheid bestaat met of zonder wet. De wet legt de problematiek bloot. Toegegeven, ze

geeft er niet het meest schitterende antwoord op, maar drukt iedereen wel met de neus op de feiten.

- Er bestaat trouwens een oplossing: het is immers perfect mogelijk om zowel vrijwilligers, als initiatiefnemers als leden van de feitelijke vereniging (net zoals sommige organisaties met rechtspersoonlijkheid leden en deelnemers doen) te verzekeren. De vraag is dan niet of het probleem opgelost kan worden, maar hoe men dit best doet:
 - via een collectieve polis vanuit een koepel of ‘moederorganisatie’ aangeboden
 - via een tijdelijke polis aangeboden door het gemeentebestuur voor tijdelijke feitelijke initiatieven in haar schoot georganiseerd
 - via een gewone polis BA voor de feitelijke vereniging die activiteiten doorheen het gehele jaar organiseert
 - via een evenementenpolis die wordt afgesloten voor de duur van de activiteit
 - via een aanbod van de overheid (zoals de provinciale vrijwilligersverzekering West-Vlaanderen)
- Belangrijk in het geval van de feitelijke vereniging is een verantwoordelijke contactpersoon op te geven. Sommige verzekeringsmaatschappijen komen aandragen met het fabeltje van de ‘ledenloze vereniging’ (d.w.z. iedereen geeft aan iedereen een organisatienota, dan is iedereen vrijwilliger en kan als dusdanig niet persoonlijk worden aangesproken). Maar dat beeld klopt niet. Heel wat feitelijke verenigingen hebben een eigen bankrekening. Dat kan niet in de anonimiteit, één of meerdere personen moeten tekenen en een kopie van hun identiteitskaart tonen.

Hieruit kan afgeleid worden wie ‘verantwoordelijk’ is. Daarenboven legt de wet op dat de feitelijke vereniging in haar organisatienota melding moet maken van de verantwoordelijke contactpersoon (-personen).

- De praktijk leert ons dat er verschillende soorten feitelijke verenigingen bestaan: heel tijdelijke, maar ook verenigingen die al jaren als feitelijke vereniging actief zijn en blijven. Deze laatste groep doet er goed zich om te vormen tot vzw. Dat brengt wat papierwerk met zich, maar biedt ontegensprekelijk meer bescherming.

Cruciaal is initiatiefnemers van feitelijke verenigingen goed te informeren en correct te communiceren over wat er in de wet staat.

De tekortkomingen van de organisatienota komen in deze context ook weer naar voren: de organisatienota (zoals wettelijk verplicht) geeft geen indicatie van de kern ervan ‘nl. het vrijwilligerswerk, er wordt niet naar verwezen, er wordt niet gevraagd activiteiten af te bakenen,... er staat geen tijdsduur op’. Het is raadzaam voor de feitelijke vereniging –met het oog op de bescherming van de individuele leden een uitgebreidere nota op te stellen dan dewelke de wet oplegt: met aanduiding van activiteit, inzet, frequentie en tijdsduur.

De wet ligt voor ons, moet nu van kracht worden en toegepast. Het is aan het werkveld zelf om alert te zijn, knelpunten te detecteren, de toepassing van de wet in de praktijk te evalueren om dan het beleidswerk verder te zetten. Daarvoor hebben we een basis nodig, waarop verder gewerkt kan worden en die verbeterd kan worden.

De Wet houdende Diverse Bepalingen van 27/12/2005

Op het ogenblik dat heel wat mensen onder ons de kerstkalkoen nog moesten verteren, op de skilatten stonden te wankelen of zonnigere oorden opzochten, werd de programmawet (officieel: de Wet houdende diverse bepalingen) op 27/12/2005 gestemd.

Het zou voor ons niets zijn om van wakker te liggen, ware het niet dat de wetgever hierin meteen een aantal veranderingen op de nieuwe wet betreffende de rechten van de vrijwilliger van 3 juli 2005 mee doorsluisde...

We overlopen deze elementen.

De kostenvergoedingen

De oorspronkelijke wet wekte de indruk dat het enkel de organisatie was die de maximale forfaitaire bedragen moest controleren. Dat klopt natuurlijk niet. Zowel de organisatie als de individuele vrijwilliger mogen die maxima niet overschrijden (ongeacht het aantal vrijwilligersorganisaties waarbinnen de vrijwilliger actief zou zijn en waar hij/zij een onkostenvergoeding zou ontvangen).

Maximale forfaitaire kostenvergoeding vanaf 1 januari 2006

- per dag: 27, 92 euro

- per jaar: 1116,71 euro

Vanaf 01/08/06 komt daar een extra kwartaalmax. bovenop: 675,72 euro.

Verder is een verduidelijking opgenomen m.b.t. de kostenvergoeding voor genietters van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, om aan te geven dat de wettelijke regeling zoals omschreven in de wet betreffende de rechten van de vrijwilliger, ook voor hen van toepassing is.

De verzekeringsplicht

De wetgever voorziet een mogelijkheid om eventuele bijkomende verplichte verzekeringen niet enkel uit te breiden tot de verzekering Lichamelijke Ongevallen en Rechtsbijstand, maar eventueel ook tot een verzekering 'ziekte' die de vrijwilliger oploopt tijdens de uitvoering van zijn/haar activiteit.

In deze wijzigingen zien we niet meteen een probleem. Het doel is de bescherming van de vrijwilliger beter te formuleren, en waar nodig te verduidelijken. De verzekeringsplicht tegen ziekten, brengt een andere dimensie in het verzekeringsverhaal. We hebben de indruk dat de wetgever voor de redactie van de wet betreffende de rechten van de vrijwilliger iets te vaak de mosterd alleen in de 'traditionele' sectoren Welzijn en Gezondheid is gaan halen...

Onrustwekkend zijn echter de veranderingen in de oorspronkelijke artikels 5 en 6 (resp. aansprakelijkheidsregeling en verzekeringsplicht) omdat de herformulering ingrijpende wijzigingen met zich brengt, die niet ten goede komen aan de vrijwilligers, noch aan de organisaties.

Het probleem situeert zich vooral in de manier waarop de aansprakelijkheidsregeling beschreven staat. In de oorspronkelijke tekst (3 juli 2005) was duidelijk dat de aansprakelijkheid van de individuele vrijwilliger (buitencontractuele burgerrechtelijke aansprakelijkheid) voor de door hem/haar veroorzaakte schade, bij de organisatie zou liggen.

Dat bood de veiligheid voor de vrijwilliger dat hij/zij bij fout, waardoor schade veroorzaakt wordt aan een derde, de organisatie aangesproken zou worden om de schade te vergoeden en/of te herstellen. De vrijwilliger kon enkel nog individueel aansprakelijk gesteld worden in geval van lichte herhaalde fout, grove fout of opzet.

Die zogenaamde "immunitet" van de vrijwilliger is thans niet meer terug te vinden in de teksten.

Dat betekent concreet dat de schadelijder opnieuw kan kiezen wie hij aanspreekt: de vrijwilliger of de organisatie. Indien de vrijwilliger voor een fout begaan tijdens de uitvoering van de vrijwilligersactiviteit zelf aansprakelijk gesteld wordt dan moet diezelfde vrijwilliger naar de organisatie stappen om te vragen de aansprakelijkheid op zich te nemen.

We hoeven er geen tekening bij te maken dat in geval van conflict of twijfel, de organisatie kan weigeren. Dan komt alles op de nek van de vrijwilliger die dan slag moet leveren tegen de eigen verzekeraar BA privé-leven (de zgn. familiale polis) en de kans loopt dat die verzekeraar het de vrijwilliger behoorlijk moeilijk maakt:

- redenen zoeken om toch niet tussen te komen in het schadegeval (de vrijwilliger dreigt dan persoonlijk te moeten tussenkomen voor de vergoeding van de schade, terwijl hij toch als vrijwilliger actief was?)
- de franchise (in geval van materiële schade of schade aan goederen) komt dan zeker bij de vrijwilliger terecht (hij is verzekeringsnemer en het is die verzekeringsnemer die de franchise moet betalen)
- de vrijwilliger het risico loopt dat de verzekeringsmijnde verzekering opzegt (elke polis geeft dat recht aan beide contractanten).

Deze evolutie is nefast. De uiteindelijke bescherming van de vrijwilliger dreigt hiermee volledig tenietgedaan te worden.

Wat zegt het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk hierover?

Vermits de oorspronkelijke tekst niet volledig correct was en interpretatiemogelijkheden liet, vragen we volgende zaken:

- Een goede herformulering van de aansprakelijkheidsregeling en verzekeringsplicht, waarin de intentie van de wetgever (die in oorsprong goed was) helder en duidelijk wordt weergegeven
- De wetgever kan hierbij beroep doen op 'vrijwilligersvriendelijke' deskundigen die zowel het vrijwilligerswerk als de verzekeringsmaterie kennen
- Het ernstig nemen van de Hoge Raad voor Vrijwilligers: het is onaanvaardbaar dat de Hoge Raad niet op de hoogte werd gesteld noch betrokken werd in deze wetswijziging, die toch ingrijpende consequenties heeft

Wat zegt de wetgever hierover?

Dat de aanpassing er gekomen is om meer duidelijkheid te bieden en om inconsequenties in de oorspronkelijke formulering weg te werken.

De intentie van de wetgever is duidelijk: de organisatie is burgerrechtelijk aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door fouten van vrijwilligers. De wetgever stelt hierbij dat in geval van conflict elke rechtspraak kan terugvallen op de intentie van de wetgever. Dat is juist, op voorwaarde dat die intentie duidelijk af te leiden is uit de regeling in de wet zelf. Dat is niet het geval!

Wat zeggen de verzekeringsmaatschappijen?

De verzekeringsmaatschappijen hebben n.a.v. de verzekeringsplicht in de wet betreffende de rechten van de vrijwilligers een zogenaamd 'technisch advies' verstrekt (advies gericht aan Minister Verwilghen, die vanuit zijn bevoegdheid invulling dient te geven aan het uitvoeringsbesluit m.b.t. de verzekeringen).

We hebben dit advies kunnen inkijken en constateren dat de verzekeringsmaatschappijen over deze nieuwe formulering (27/12/2005) stellen dat de regeling onduidelijk is en interpretatie open laat. Tot hier zijn we het eens met de verzekeringsmaatschappijen. Maar deze onduidelijkheid grijpen zij echter aan om de familiale polis weer op de voorgrond te laten treden (principe: vrijwilliger dient zichzelf te beschermen). Hiermee zijn we het volstrekt oneens.

Er zijn heel wat redenen voor de verzekeringsmaatschappijen om de familiale polis in te roepen, een deel van de argumenten zijn van financiële aard (kost hen m.a.w. minder), daarbij roepen ze een aantal 'technische redenen' in. In elk geval zou het voor een aantal maatschappijen beter uitkomen als de verzekeringsplicht die de wetgever intentioneel wilde installeren getemperd wordt.

Zo stellen ze dat een verzekering Burgerrechtelijke Aansprakelijkheid voor organisaties, en zeker voor feitelijke verenigingen een moeilijk haalbare zaak zijn. Hier spreken ze echter de actuele praktijk tegen. Er zijn immers verzekeraars die meer dan behoorlijke BA-polissen voor vrijwilligersorganisaties aanbieden; er zijn feitelijke verenigingen die verzekerd worden.

Het argument dat feitelijke verenigingen per definitie van tijdelijke aard zijn, kunnen we met evenveel klem tegenspreken: feitelijke verenigingen zijn er in verschillende maten en gewichten: van het tijdelijke ad hoc initiatief tot de club die al jaar en dag als feitelijke vereniging haar activiteiten ontplooit.

Tenslotte wordt gesteld dat de verzekerde waarborgen (de bedragen die bij schadegeval kunnen worden uitgekeerd) hoger liggen in de familiale polis, wat gunstiger is dan de lagere tarieven die in de meeste organisatiepolissen aangeboden worden (en waarbij men vaak vertrekt van de minima zoals bepaald in bepaalde Vlaamse decreten). De praktijk wijst uit dat er over die bedragen onderhandeld kan worden. Er is trouwens niets dat de verzekeringsmaatschappijen (behalve financiële overwegingen) belet om aan de vrijwilligersorganisaties eenzelfde verzekeringswaarborg te verlenen, analoog aan de verzekeringswaarborg in de BA-polissen privé-leven...

De verzekeringsmaatschappijen hebben, in tegenstelling tot wat soms beweerd wordt, voldoende tijd gehad om zich voor te bereiden op deze nieuwe vrijwilligerswet. Ze waren betrokken partij in de hoorzittingen van de Commissie Sociale Zaken en waren eerder al niet in hun nopjes met een verzekeringsplicht.

Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk is het volstrekt oneens met deze gang van zaken.

We hebben aan de bevoegde minister gevraagd gehoord te worden inzake de verzekeringsthematiek. Ook de Hoge Raad voor Vrijwilligers moet in deze kwestie absoluut haar advies over het uitvoeringsbesluit kunnen geven.

Er is lang gewerkt om een degelijke bescherming voor vrijwilligers uit te werken, een bescherming die ten goede komt aan organisaties en het vrijwilligerswerk in haar geheel.

Duidelijke afspraken in verband met verzekeringen en aansprakelijkheid vormen de kern van de wet. Hieraan mag niet getornd worden.

Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw voerde in opdracht van de Vlaamse Minister voor Welzijn, Gezondheid en Gezin, Mevr. Vervotte en de Vlaamse Minister voor Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, de Heer Anciaux, een studieopdracht uit in verband met de verzekeringsthematiek in het vrijwilligerswerk. Dit eindrapport is ingediend. Het is aan de betrokken minister om over de inhoud te communiceren. We houden u op de hoogte.

Knelpunten

wet

BART DECEUNINCK

voor vreemdelingen

13

Bart Deceuninck is stafmedewerker opvangbeleid bij het Vlaams Minderhedencentrum. Zij bepleiten een eenvoudige regeling voor vrijwilligerswerk van vreemdelingen.

De nieuwe wet op het vrijwilligerswerk is bijna een feit. De wet biedt een duidelijk kader waarbinnen vrijwilligerswerk kan gebeuren. Een erkenning voor de dagelijkse inspanningen die mensen al jaren opbrengen als vrijwilliger. Leve de nieuwe wet dus. Of niet?

De volgende maanden moet de regering nog tal van uitvoeringsbesluiten uitwerken. Die kunnen ingrijpende gevolgen hebben voor het vrijwilligerswerk. Wij willen wijzen op twee knelpunten.

- De mogelijkheid voor vreemdelingen om vrijwilligerswerk te doen.
- Overbelasting van vrijwilligersorganisaties door ingewikkelde regelgeving.

Voor we hierop ingaan situeren we het belang van vrijwilligerswerk.

Vrijwilligerswerk is nutteloos?

Waarom zetten ruim achthonderduizend mensen zich jaarlijks in als vrijwilliger?

Waarom erkennen grote organisaties, zonder twifelen, dat ze zonder vrijwilligers niet kunnen functioneren?

Waarom maakt een samenleving zich druk over nieuwe regels voor vrijwilligerswerk? Het enige antwoord is: vrijwilligerswerk is broodnodig.

Vrijwilligerswerk is nuttig voor de samenleving

Vaak constateren vrijwilligers in hun buurt problemen waar de professionele organisaties binnen onze samenleving over heen kijken. Ze pakken sociale problemen aan die zich voor hun deur afspeelen en kaarten die aan bij de bevoegde instellingen.

Vrijwilligers hebben dus een signaal- en brugfunctie. Ze bieden de samenleving een bescherming tegen het

verzeiken van maatschappelijke problemen. Vrijwilligerswerk is een groepsgebeuren. Het voorziet mensen van sociale contacten in hun wijk, stad, enz.. Vrijwilligers komen samen om een gemeenschappelijk doel te bereiken. Vrijwilligerswerk betekent dus solidariteit, samenwerking en engagement. Stuk voor stuk waarden die onze samenleving nodig heeft.

Vrijwilligerswerk is nuttig voor organisaties

Zonder vrijwilligers zouden vele organisaties mogen opdoeken. Denk maar aan de sportclubs, theatergezelschappen, milieugroeperingen, enz....

Vrijwilligers zien ook knelpunten en problemen die beroepskrachten niet zien. Ze zijn vaak de ziel en de dynamiek van een organisatie.

Vrijwilligerswerk is nuttig voor het individu

Niet alleen organisaties of de samenleving snoepen van deze vrijwillige inzet. Ook de vrijwilliger zelf put er voordelen uit. Het is een laagdrempelige plaats om kennis op te doen, dingen uit te proberen. Mensen leren leiding geven en initiatief nemen. Ze ervaren dat het loont om niet bij de pakken te blijven zitten. Sommigen vinden via vrijwilligerswerk de job van hun dromen. Voor anderen is het een middel om uit hun sociaal isolement te ontsnappen. Mensen die aan vrijwilligerswerk doen staan niet aan de zijlijn. Ze staan midden in de samenleving en vroeg of laat scoren ze.

Vrijwilligerswerk is nuttig voor de integratie

De minderhedensector beschouwt vrijwilligerswerk als een prioriteit. Vrijwilligerswerk slaat bruggen tussen mensen. Mensen komen samen rond een doel. Ze schuiven onderlinge verschillen aan de kant. Als hefboom voor integratie is vrijwilligerswerk dan ook van cruciaal belang.

Conclusie.

Vrijwilligerswerk is goed voor vrijwilligers, voor organisaties en voor de samenleving als geheel.

Is het dan niet logisch dat vrijwilligerswerk open staat voor iedereen?

14

En, is het dan niet logisch dat de regelgeving voor vrijwilligerswerk geen ingewikkeld kluwen is?

Iedereen moet kunnen deelnemen aan de positieve dynamiek binnen zijn omgeving. Elk individu moet de kans krijgen iets te betekenen voor de maatschappij. Ook vreemdelingen.

Knelpunten in de wetgeving

De oude wet: vreemdelingen kunnen geen vrijwilligerswerk doen

In de oude wetgeving, die nog geldt tot 31 juli 2006, gaat men er van uit dat vrijwilligerswerk onder de arbeidswetgeving valt. Hierdoor hebben vreemdelingen een arbeidskaart nodig om aan vrijwilligerswerk te kunnen doen. Zelfs als ze zo'n kaart bemachtigen kan slechts een zeer kleine groep legaal aan vrijwilligerswerk doen. Namelijk vreemdelingen met een onbeperkt verblijfsrecht in België of die huwen met een Belg of een EU-onderdaan.

Dat houdt in dat vele vreemdelingen die een handje toesteken bij een vereniging strafbaar zijn. En niet alleen de vreemdeling maar ook de vereniging loopt risico op torenhoge boetes.

Dat is een absurde situatie. Vooral als je weet dat vrijwilligerswerk belangrijk is. Het Vlaams minderhedencentrum hoopt dat met de nieuwe wetgeving de drempels wegvallen.

De nieuwe wet: vreemdelingen kunnen vrijwilligerswerk doen, maar onder voorwaarden

De basisintentie van de nieuwe wet was zeer positief. Vrijwilligerswerk zou voor alle vreemdelingen even toegankelijk worden als voor Belgen.

Maar, het parlement besliste tijdens haar besprekingen om extra voorwaarden te koppelen aan vrijwilligerswerk voor vreemdelingen. Reden: angst voor zwartwerk.

Welke voorwaarden? Dat beslisten de parlementsleden niet. De regering zal dit regelen via een koninklijk besluit.

Na de bespreking in het parlement luidt het wetsartikel:

'Onder de voorwaarden die de koning bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad bepaalt, zijn de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers en de uitvoeringsbesluiten ervan niet van toepassing op het vrijwilligerswerk.'

Drie adviezen bij het formuleren van de voorwaarden in het Koninklijk Besluit.

Volgens het Vlaams Minderhedencentrum zijn er drie uitgangspunten belangrijk bij het opstellen van uitvoeringsbesluiten.

Houd de drempel van het vrijwilligerswerk laag

Het Vlaams Minderhedencentrum is principieel tegen extra voorwaarden voor vreemdelingen. Extra controlemechanismen dreigen de basisintentie van de wet te ontkrachten. De wet was er duidelijk op gericht om vrijwilligerswerk open te stellen voor iedereen. Extra voorwaarden verhogen opnieuw de drempel voor vreemdelingen.

Vrijwilligerswerk is een spontaan engagement. De drempel om erin te stappen moet laag zijn. Spontaniteit is de basisdynamiek van vrijwilligerswerk. De nieuwe wet op het vrijwilligerswerk erkent dat. Ook uitvoeringsbesluiten moeten dat doen.

Maak de regelgeving begrijpbaar en hanteerbaar voor vrijwilligersorganisaties

Het Vlaams Minderhedencentrum is tegen een oplossing waarbij bepaalde vreemdelingen wel en andere geen vrijwilligerswerk mogen doen. Want dat leidt tot onduidelijkheid. Voor vele organisaties is het sowieso een grote stap om vreemdelingen te engageren. Een ingewikkelde regelgeving maakt de drempel voor organisaties nog hoger.

Het Vlaams Minderhedencentrum pleit dan ook voor één algemene regeling voor alle vreemdelingen, een regeling die begrijpbaar en praktisch uitvoerbaar is voor de organisaties. Verenigingen moeten het signaal krijgen dat vrijwilligerswerk met vreemdelingen kan.

Wetten moeten ook proportioneel zijn met hun doel. We moeten zwartwerk voorkomen, maar mogen het vrijwilligerswerk daarmee niet lam leggen. In die zin sluiten wij ons aan bij de algemene bezorgdheid binnen de socioculturele sector rond de uitvoeringsbesluiten in art 22. Ook hier stelt men extra voorwaarden voor uit angst voor zwartwerk. De achthonderdduizend vrijwilligers in Vlaanderen mogen niet de dupe worden van enkele misbruiken die zich mogelijk voordoen.

Sociaal engagement mag niet leiden tot illegaliteit

Sommige vrijwilligersorganisaties richten zich naar mensen zonder wettig verblijf. Zij bieden noodhulp, bijstand of oriëntering. Dat is belangrijk en

noodzakelijk werk, in overeenstemming met het Vlaams opvangbeleid. Deze organisaties werken niet alleen voor mensen zonder wettig verblijf maar ook samen met hen.

Een mens zonder wettig verblijf die bijvoorbeeld een handje helpt bij de bedeling van voedselpakketten, is een vrijwilliger. Een verbod op vrijwilligerswerk voor mensen zonder wettig verblijf zorgt ervoor dat deze organisaties deels in de illegaliteit moeten werken.

Het Vlaams Minderhedencentrum hoopt dan ook dat het KB hier rekening mee houdt.

Twee alternatieve regelingen

We geven twee mogelijke opties om het KB in te vullen.

In deze voorstellen houden we rekening met:

- het belang van een begrijpbare en hanteerbare regeling voor organisaties
- de bezorgdheid van de parlementsleden: vrijwilligerswerk mag geen dekmantel zijn voor zwartwerk.
- het belang van vrijwilligerswerk, ook voor vreemdelingen
- respect voor de basisintentie van de nieuwe wet: vreemdelingen moeten volwaardig kunnen deelnemen aan vrijwilligerswerk. De wet op buitenlandse werknemers is niet langer van toepassing op het vrijwilligerswerk

Voorstel 1

Meldingsplicht voor organisaties

Wat zou de meldingsplicht inhouden?

- De organisatie meldt dat ze vreemdelingen heeft onder haar vrijwilligers.
- De organisatie voorziet ook in een kopie van de organisatienota waardoor het doel van het vrijwilligerswerk duidelijk wordt. De nota bevat gegevens over de organisatie, geen persoonsgegevens.

15

Voorstel 2

Controle op de kostenvergoedingen in de boekhouding.

Er kan een algemene maatregel komen om controle op zwartwerk binnen de vrijwilligersector mogelijk te maken. Via de boekhouding van organisaties kunnen de kostenvergoedingen voor vrijwilligers gecontroleerd worden.

Jouw reactie op deze tekst is welkom!

Het centrum staat open voor alternatieve voorstellen.

Vlaams Minderhedencentrum

Vooruitgangstraat 323, bus1, 1030 Brussel

Tel: 02/205.00.50, <mailto:bart.deceuninck@vmc.be>

Om het vrijwilligerswerk en www.vrijwilligerswerk.be nog beter bekend te maken hebben we nieuw promomateriaal in voorraad.

Bij de Steunpunten Vrijwilligerswerk (hun adressen vind je op de laatste pagina) kan u kleine handige strooifolders "Wie zoekt die vindt", "www.vrijwilligerswerk.be" bestellen. Dit vierluik bevat basis informatie, om kandidaatvrijwilligers en organisaties, op het goede spoor te zetten. Ze hebben ook dubbele boekenleggers laten drukken "Uw bladwijzer in het vrijwilligerswerk", "www.vrijwilligerswerk.be" met de gegevens van de steunpunten aan de binnenkant.

Bij het Vlaamse Steunpunt kan u bovendien terecht voor volgende attenties, met verwijzing naar de gezamenlijke website.

PHRIZZLE-onderzetters, blauw/geel, 3mm dik, in een soepele kunststof, met ingegoten letters:

"De smaak te pakken?"

"www.vrijwilligerswerk.be".

Ze kunnen besteld worden aan 0,60/stuk (VSVW-leden) en 0,90/stuk (niet-leden) + portkosten.

PHLIP-the-coin, blauw/gele winkelwagenmuntjes met klip om aan sleutelbos te hangen, van gestampt ijzer, gevuld met emaille kleur.

De tekst ligt in reliëf:

"een vak apart"

"www.vrijwilligerswerk.be".

Deze munten kosten ook 0,60/stuk (VSVW-leden) en 0,90/stuk (niet-leden) + portkosten.

PRIME-balpen, transparant geel/oranje pen met blauwe opdruk:

"een vak apart"

"www.vrijwilligerswerk.be"

een blauwe G2-jumbo vulling en aangename grip. De balpennen kosten 0,50/stuk (VSVW-leden) en 0,75/stuk (niet-leden) + portkosten.

bestel@vsvw.be

vrijwilligerswe

OOST-VLAANDEREN

Naima Lafkioui
PAC Het Zuid Woodrow Wilsonplein 2
9000 Gent
Tel. 09-267 75 44
Fax 09-267 75 99
vrijwilliger@oost-vlaanderen.be

VLAAMS-BRABANT

Myriam Philips
Provincieplein 1
3010 Kessel-Lo
Tel. 016 26 73 48
mphilips@vl-brabant.be

LIMBURG

Peter Vananderoye
Universiteitslaan 1
3500 Hasselt
Tel: 011-23 72 24
Fax 011-23 82 80
vrijwilligerswerk@limburg.be

WEST-VLAANDEREN

Frank Debaere
Provinciehuys, Boeverbos
Koning Leopold III-laan 41
8200 Brugge.
Tel. 050 40 34 87
Fax 050-40 31 07
frank.debaere@west-vlaanderen.be

ANTWERPEN

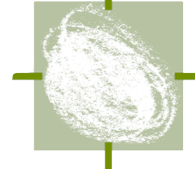

Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen v.z.w.

Ann Duysters
Boomgaardstraat 22 bus 100
2600 Berchem
Tel. 03 240 61 65
Fax 03 240 61 62
vrijwilligerswerk@provant.be

BRUSSEL

het punt

Veerle Leroy, Katrien van Vaerenbergh
Treurenberg 24, 1000 Brussel
dinsdag, donderdag, vrijdag 10 tot 13 u
Tel. 02-218 55 16
Fax 02-218 71 66
hetpunt@busmail.net

vrijwilligerswerk